

Meyer H. Th.: Die Einheitsschule. Leipzig, Teubner, VI+60 l. 1-80 M.

Ottsen O.: Die Lehrerschule als Vorbereitung für die zweite Prüfung. Halle, H. Geseenius, 32 l. —50 M.

Ruttmann W. J.: Grundlagen der Jugendführung. Leipzig, Haase, 78 l. 1-20 M.

Ruttmann W. J.: Berufswahl. Leipzig, Teubner, 1-25 M.

Sander E.: Lebenskunde. I Bd. Leipzig, Klinhardt, 4-40 M.

Schneider G. A.: Schulgesundheitslehre. Leipzig, Klinkhardt, 2-60 M.

Staar P.: Produktiver Sprachunterricht in der Dorfschule. Hamburg, Janssen, 2-70 M.

Stolze A.: Die deutschen Schulen und die Realschulen der Allgäuer Reichsstädte bis zur Mediatisierung. (Mon. Germ. Päd.) Berlin, Weidmann, XIV+175 l. 6 M.

Stössner A.: Erziehungslehre. Leipzig, Klinkhardt, 3 M.

Ulbricht W.: Grundlagen, Ziele und Wege zur Mädchenerziehung fürs neue Deutschland. Dresden, Huhle, 70 l. 1 M.

Von Art und Arbeit des Gymnasiums. Hrsg. v. F. Boesch. Berlin, Weidmann, XI+137 l. 2 M.

Wickert R.: Geschichte der Pädagogik. Leipzig, Klinkhardt, 3-60 M.

Wolffheim N.: Fragen der weiblichen Berufswahl. Nürnberg, Nister, 112 l. 1-20 M.

Zeissig E.: Für Geist und Gemüt der Elementaristen. Leipzig, Klinkhardt, 4 M.

Gy. Á.

SZEMLE.

A miniszterium reformmunkálatai.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ez év júniusában két törvényjavaslatot terjesztett a törvényhozás elé: egyik a középiskoláról,¹ másik a polgáriskoláról² szólt; júliusban kiadta a felső leányiskolák új szervezetét³ és tantervét;⁴ szeptemberben pedig nyilvánosságra

¹ Törvényjavaslat a középiskolákról és azok tanárainak képzéséről szóló 1883. évi XXX. t.-c. módosítása és az 1890. évi XXX. t.-c. hatályon kívül helyezése tárgyában. — 1281. sz. képviselőházi iromány.

² Törvényjavaslat a népiskolai közoktatás tárgyában alkotott 1868. évi XXXVIII. t.-c. módosításáról. — 1282. sz. képviselőházi iromány.

³ A leányközépiskolák (felső leányiskolák, leánygimnáziumok és felső kereskedelmi leányiskolák) szervezete és rendtartása. Kiadta a v. és k. m. kir. min. 1916. évi július hó 14-én 86.000. sz. a. kelt rendeletével. Bpest, 1916, n 4^o, 128 l., 2 K 60 f.

⁴ A leányközépiskolák (felső leányiskola, lánygimnázium és felső kereskedelmi leányiskola) tanítástervei. Kiadta a v. és k. m. kir. min. 1916. évi júl. hó 14-én 86.100 sz. a. kelt rendeletével. Bp., 1916, n 4^o, 76 l., 1 K 30 f.

jutottak a tanítóképzőintézeti oktatást részletesen szabályozó rendelkezések.¹ E helyen most mindezek főgondolatait ismertetjük.

A középiskolai törvényjavaslat három újítást céloz: 1. Az eddigi ú. n. görögpótló tárgyak helyett még egy élő nyelvet iktatna a gimnáziumi oktatás rendes tárgyai közé, iskolánként külön állapítva majd meg, hogy ott melyik nyelvet tanítsák (az Indokolás a francia, angol és olasz, meg a román, szerb és tót-között enged választást).

2. A görögöt nem tanulók s a reáliskolai érettségit csupán latinból pótolók is felvehetők lennének az egyetemek és egyéb főiskolák bármelyik karára. 3. Osztályvizsgálatok helyett június második felében az évi tanítási anyagból osztályonként befejező összefoglalások lennének.

A polgáriskolai törvényjavaslat az eddig törvény szerint hat osztályos polgári fiúiskolát négy osztályúvá kívánja tenni olyan tantervvel, amely a középiskola négy alsó osztályával lehetően párhuzamosan halad s minden tantárgy tananyaga befejezett egészet alkot; az eddig is négy osztályú polgári leányiskola tantervének a felső leányiskoláéval kell ugyanilyen viszonyban lennie. Olyan helyeken, ahol p. fiúiskola van, a javaslat 5. §-a értelmében «az azt végzett tanulók számára önálló gazdasági irányú szakiskola is szervezhető 3 évfolyammal». Az Indokolás szerint a p. fiúiskola mai tantervének átdolgozása érdekében első feltétel, hogy a «p. fiúiskola mint a leányiskolával megegyező négy osztályú tanintézet újra szerveztessék, ami annyival inkább indokolt, mert csak így juthat kapcsolatba alkalmasan a középfokú oktatási intézetekkel».

Tudvalevő, hogy a középiskola és polgáriskola újjáalakítására részletes munkálatok készültek és hosszú tanácskozások folytak az Orsz. Közokt. Tanácsban. E javaslatok nem azoknak az eredménye, azoknak csupán egyes pontjai vannak itt; bizonyára mindkét iskolára alkalmazható a polgáriskolai tj. Indokolásának utolsó mondata, hogy «ily terjedelmesebb munkálatnak a törvényhozás részéről tárgyalása most nem lenne időszerű s ezért csak az elodázhatatlan rendelkezések iránt» tett a miniszter úr javaslatot. Eleddig csak a közoktatási bi-

¹ Tanmenet a m. kir. állami elemi népiskolai tanító- és tanítónő-képző-intézetek és az ezekkel kapcsolatos gyakorló elemi népiskolák számára. Kiadatott a v.- és k. m. kir. min. 1916. évi május hó 20.-án kelt 61.800. sz. rendeletével. Első rész. (Tanító- és tanítónőképző-intézetek.) Bp., 1916, n 4^o, XIV+1051 l.

— — — Második rész. (Gyakorló elemi népiskola. Gazdasági ismétlő iskola. Ifjúsági egyesület.) Bp., 1916, n 4^o, XII+460 l.

Utasítás a m. kir. áll. elemi népiskolai tanító- és tanítóképző-intézetek tanszerbeli és könyvtári felszereléséhez. Kiadatott a v.- és k. m. kir. min. 1916. évi május hó 20.-án kelt 34.180. sz. rendeletével. Bp., 1916, n 4^o, VIII+152 l.

zottság tárgyalta a képviselőházban a két javaslatot s teljes egészében elfogadta.

A *felső leányiskola* ügyében nem volt szükség törvényhozási tárgyalásra. Rendeleti úton kiadott új szervezeti szabályzattal és tantervvel dolgoznak a tanév eleje óta a most már hivatalosan is *leányközépiskolának* nevezett intézetek. «Magában véve egységes egészet alkotó» négy osztályos, közös alsó tagra épül az «általánosan nőnevelő irányú» felső leányiskola 3 évfolyammal, «a nőnevelő iránya mellett meghatározott főiskolai tanulmányokra előkészítő» leánygimnázium 4 évf., s «a nőnevelő iránya mellett kereskedelmi életpályákra előkészítő» felső kereskedelmi leányiskola 3 évfolyammal. Magában csak a f. l. állhat; szükséglet szerint elágazhatnak egyik vagy másik irányban s így háromféle iskola lesz: 1. f. l., 2. f. l. és lg., 3 f. l. és keresk. isk. De 4. a meglevő önálló *lg.*-ok is megmaradhatnak kellő átszervezéssel mint külön iskolák, sőt 5. a meglevő *önálló női keresk. iskolák* is fenntarthatók külön és ezek átszervezését az illető (7.) § nem is kívánja. A f. l. VII. osztálya fölé 1 éves *nevelőnőképző osztályt* is lehet állítani s ebben nevelőnői képezést lehet szerezni. A szervezeti szabályzathoz részletes tanulmányi rendtartás, a záró-, érettségi és képezítő vizsgálatokról szóló szabályzat, a tanárookra, igazgatásra és felügyeletre vonatkozó részletes rendelkezések, a függelékben meg határidők jegyzéke, tanulmányi kirándulásokra vonatkozó rendelkezések és nyomtatványminták csatlakoznak. A külön kiadott Tanterv mindenik irány tanulmányait részletesen előírja.

A *tanítóképzőintézetek* életének kerete nem változik; rendtartását meg a képezítő-vizsgálatok rendjét pár éve állapította meg¹ a miniszterium véglegesen; a most kiadott rendeletek a tanítás rendjére és segédeszközeire vonatkoznak. Az állandó, részletes tanmenetek készítését az 1907. évi 40,391. sz. min. rendelet indította meg, megjelölte az egyes testületek által követendő alapelveket is. Az így készült tanmenetek között lényeges eltérések voltak. Ezért, valamint az 1911-ben kiadott új tanterv és utasítás következtében szükséges volt a tanmenetek átdolgozása. A tanítónévelés elméleti és gyakorlati irányának kívánatos egységessége meg a tanítóképzés színvonalának általános emelkedése újabb feladatokat jelölt ki s ezek megoldása

¹ Rendtartási szabályzat a m. kir. állami elemi népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. Kiadott a v. és k. m. kir. min. 1914. évi május hó 4.-én 31.152. sz. a. kelt rendeletével. Bpest, 1914, n 8°, XII+126 l. és 83 lapon nyomtatványminták. — Ugyanazzal a rendelettel jelent meg: Képezítő-vizsgálati szabályzat a m. kir. áll. elemi népiskolai tanító- és tanítónőképző-intézetek számára. Bpest, 1914, n 8°, 104 l.

kedvéért a tanmenetek kivatalos kiadása látszott szükségesnek. E hivatalos tanmenetek akként jöttek létre, hogy az egyes intézetek 1911 nov.—1912 júl. 1. között min. rendeletre elkészítették a tanmeneteket; ezek alapján a miniszterium által megbízott tk. tanárok és gyakorlóisk. tanítók új tanmeneteket szerkesztettek; ezeket ismét külön szakbizottságok tárgyalták, végül felülvizsgálták. Az így kiadott tanmenet óráról-órára kijelöli a tanítás anyagát, más tárgyakkal és a népiskolával való kapcsolatát, a tanszereket, írásbeli dolgozatok számát és tárgyait, kötelező és ajánlott olvasmányokat, biztosítani akarja az egyes szaktárgyak keretében a népisk. tantárgyak módszeres feldolgozását, a mai háborúból vont erkölcsi, közgazdasági és honvédelmi tanulságok értékesítését. A gyakorlati foglalkozást hangsúlyozva, arra akar utat mutatni, hogy a tanítónevelésnek nem ismeretek felhalmozására kell törekednie, hanem «az ismeretek megszerzésével járó lelki erők és képességek fejlesztésére». Célját a min. rendelet szerint főként abban kell látnunk, hogy nemcsak egy-egy testületnek, hanem az egységes célra törekvő valamennyi intézetnek a munkáját egybehangzóbbá tegye. Ez a szabályozás nem célozza a tanárok egyéniségének megkötését, mert ennek «a tanításra kitűzött kérdés feldolgozásában az egy óra keretén belül eső tanítói eljárás egészében» kell nyilatkoznia. A tanmenet «nem egyéb, mint tételezett tanterv, vagyis a legmagasabb közoktatásügyi tekintetből kitűzött tanítási célnak intézményes biztosítéka». E felfogással a miniszter úr a tanmenet alkalmazását e tanévtől kezdve teljes egészében és kötelezően elrendelte, megengedte azonban, hogy helyi tanmenetek készüljenek az egyes intézetek székhelyének sajátos viszonyai szerint. A gyakorló-iskola részletes tanmenete egyúttal más, osztatlan népiskolák számára is vezérfonalul használható.

A tanszerek, a kötelező, ajánlott és önképzőköri olvasmányok jegyzéke a «Laboratoriumok. Praktikumok» c. harmadik résszel együtt osztályonként és tárgyanként felsorolja a tanítás segédeszközeit. E jegyzékeket három ülésen tárgyalniok kell a tanári karoknak az intézet tanulmányi életébe való egyidejű és egységes beillesztés céljából.

i. s.

HAZAI LAPOKBÓL.

Akadémiai Értesítő (1916 jún.—júl., 318—9. f.) közli a Gorove-jutalomért pályázó hét munka bírálatát. Eszerint a pályakérdés az értelmi és erkölcsi nevelés viszonyára vonatkozott, tehát ama neveléstudományi részletkérdés nyugodt és beható tárgyalását kívánta, hogy az értelmi és erkölcsi nevelés kölcsönhatása mikép biztosíthat igazi sikert. A pályázók